7. ՇԸԽՈՒ ԱՂՋԻԿ

Տղեմ կելնի: Ինոր խեր, մեր կմեռնե, կմնա եթիմ: Ճար կկտրի, կէրթա կելնի չըլըրնգյրիմ' աշկերտ:

Մեկ օր շեխ կելնի կուգյա մոտ էտա լաճու ուսթեն: Կասի. - Արե էրթանքյ մեր փակն ավիրե, արե՛ շինի:

Չըլըրնգյիր ուսթեն կասի. - Կընա, ես կուգյամ:

Ուսթեն, քիչ վերճ քործ կելնի, էն տղին կասի. - Տղա՛, կընաս մեկ խա տես, թե էն փայն ի՞նչ էլե: Թե խելքյտ կխասնի՝ շինի, թե չէ՝ ես կէրթամ կշինեմ:

Լաճն ի, կելնի կէրթա շխու տուն, կքաշլայի խե շխու փակին խաղալ: Շխու աղչիյ կելնի կուգյա, տղեն որ կտիսնա, շատ խորոտ էր, աչք կինի ինե: Կքաշլայի խետ տղին խաբար տալ, շախկաշենլինգյ անել: Վերճեն տղին կասի, թե՝ քյե կառնեմ:

Տղեն կամըչնա, ջյույեբ չի տա:

Աղչիկ էլըմ կասի. - Քյե կառնեմ, ի՞նչ կասես:

Տղեն կասի. - Որ տյու զի կառնես, ես ի՞նչ ասեմ, կառնես՝ առ:

Աղչիյ կասի. - Քյե կառնեմ, աման էն պայմանով, որ տյու էրթաս աղեկ-աղեկ քյո արհեստ սովրես, գյաս:

Կասի. - Ի՞նչ արհեստ կուզես, որ սովրեմ:

Կասի. - Կէրթաս սիվտայ մեռլաջյութեն կսովրես: Քյե մեյ տարի էլ ժամանակ կուտամ: Կընա՛ սովրի, արի՛ զիկ առ:

Կասի. - Տյու որ ըսկուն ի, զի կխապես: Տուր զի նշանապսւ մը որ ես էրթամ մեռլաջյութեն սովրեմ:

Աղչիյն կխանի ջեռքից խնձեռքըմ կուտա. - Ա՛ռ էսա խնձեռ, տիր ծոցտ, քյանի որ չի թոռոմի, ես քյեզնից ծեռ չեմ քաշե:

Լաճն ի, խընձեռ կառնի, մատըռնկըներ կփոխեն, կապ պսւրեով կանի շխու աղչըկան, կինի ճամբախ կէրթա:

Ուսթեն շափ կաչկի փղին, փղեն չկա:
Լաճ կէրթա սիվփակ մեռլե արող ուսթեմ կկընդընի, կէլնի մոփեն աշկերփ: Էրկու-իրեքյ ամսըվա մեջ չանճ ուսթեն խորոփ մեռլա կանի:
Տղեն կէլնի կէրթա ինքյ ուր գյլխու մեռլա անել:
Էսա դեխ, էնա դեխ կրաշլային լաճուն գեռվնը, չուր խաբար կէրթա կինի թակավրու ականջ:
Թակավոր կկանչի էփա լաճուն, փանի ուր սարեն, կուփա սիվփակ մեռլա անել:
Տղեն կրաշլայի էօղեք մեռլել, մեյդեհեն մեռլիչք կկսի պափ, մեյդեհեն խըննձեոր կխանի, կիրիշկա վերեն:
Էսա խաբար կէրթա կինի թակավրու ականջ:
Թակավոր կըլըղ կփոխի, կէլնի կէրթա կայնի մո լաճ, փիսնա լաճու արածներ:
Կխառդուցի լաճուն, թե՝ էփա ի՞նչ խըննձեոր ի:
Լաճ ծեն չի խանե:
Թակավոր կասի. - Իփոր մաննեն կասես՝ կասես, թե չէ՝ քյո վիզ կզանեմ:
Լաճ որ կփիսնա ճար չկա, կպատմի, կասի. - Վալլա, ֆիլան շըխու աղչըկա խեփ նշանվիր եմ, չում մեյ փարի պայման ինքյ արե, փարուց վերճ պիփի էրթամ առնեմ: Քյանի էսա խըննձեոր չը թոռոմե, նշան ի թե, ինոր սիրփ զիզնիշ չի պաղե:
Թակավոր որ կլսի, կզարմանա, կասի. - Ես էփա աղչիկ էն կանդար ուզեցի, զի չառեց, իկեր ի քյե՞ ի առե: Ըփկընա չէլնի, բալամ, պե էփա խըննձեոր փանենքյ մեր վուսկու սընդըկի մեջ պախենքյ: Չում պռծընես, կառնես խե քյո հալին կէրթաս:
Կառնի ծեռնեն խըննձեոր, փանի փնի վուսկու սընդըկի մեջ: Հըմեն օր թակավոր կէրթա կիրիշկի, փիսնա որ օր վեր ավուր խըննձեոր կզվարթանա:
Մեկ օր կէլնի ուր վազիրին կառվըցուցի, քիչմ՝ էլ ոսկի կուփա, կասի. - Կանա՞ս էրթա շխու աղչիկ ծեռ իսկե:
Վազիր կէլնի կէրթա շխու փուն: Շխու քյաղաքյ խասած գյախ, պառվում ռասփ կուգյա:
Կասի. - Պառա՛վ, ըսփեղաց պաղնիս ո՞րն ի:
Պառավ կփանի նշանց կուփա:
Վազիր կասի. - Պառավ, իմ չամաշուրներ փար լըվա:
Ուր պափրասփութեն կփիսնա, կէրթա շխու փուն: Տուռ կփփի, խալայեղներ կէրթան փուռ կպանան: Կասի. - Կընացեք շխու աղչըկան ասեք մըսաֆիր կարյուլ կանի:
Շխու աղչիկ կասի. - Պարեով, խազար պարեով, թո գյա ներս:
Կէլնի կէրթա վեր, պարեով կուփա, կնսփի:

Կբաշլայեն խոշ-բեռշ էլնել: Մեկ օր. էրկօր, վազիր կասի աղչըկան.
- Ես կնիյ չունեմ, փյու իրիյ չունես, արե մեյմըկու առնենքյ:
Աղչիկ կամքյ կուտա:
Դատրաստութեն կփիսնան, որ իրիկուն պառկեն մեյմըկու մոտ:
Իրիկուն որ կուգյա, աղչիկ ուր էօղեն յաթաղ կուտա իսկել. վազիրին կկանչի ներս, խալըվներ կխանեն, գեջալըղներ կխայնեն, որ պիտի մտնեն յաթաղ:
Աղչիյ կասի. - Օ՜ֆ, ես սըխըլմիշ էլա, էրթանքյ մեյ խապ մեր բաղչեն ֆռանքյ:
Կէլնեն կէճնեն բաղչեն, մեյտըրա կֆռան բաղչի մեչ: Մեյմըկու խընձեռը, ծիրան իքյրամ կանեն:
Աղչիկ կբաշլայի ուր բաղչեն գյովալ, կառնի կէրթա չուր իգյու էն մեկել գյըլեոխ, մեյ խա զընղան նշանց կուտա, կասի. - Կփիսնաս ի՛նչ խորոտ ի, էսա իմ օղորմած խեր շինեց, որ իգյու եմշըներ աներ միլաղ, կախեր էնտեղ:
Լամբեն կուտա վազիրի ծեռ, կասի. - Արե՛ էյնենքյ ֆըռանքյ, խենքյ կխավնե՞ս:
Վազիր կմտնի ներս թե չէ՝ տուռ կկոծվի վերեն:
Աղչիկ կէլնի, թողնի կուգյա ուր տեղ կպառկի:
Առավուն խալայեղներ կճամխի, կասի. - Կընացեք վազիրին ասեք, շխու աղչիյ կասի՝ թե որ սնճիհաթ կիտես՝ խայց կուտամ ուտես, թե որ չես կիտե՝ անութի պիտի էտա տեղ սատկես:
Վազիրն էլ մախսանի մեչեն կբոռա. - Խա՜, - կասի, - սնճիհաթ կիտեմ:
Կխառոցուցեն. - Ի՞նչ ի քյո սնճիհաթ:
Կասի. - Դամբակ գզել:
Շխու աղչիկ կասի. - Դե որ ըսկուն ի, մեյ խա խայց, մեյ թակ պամբակ փաբեք թալեք առած, թող ուտի խայց, պամբակն էլ գզգի:
Վազիր կմնա ուր խալի մեջ:
Գյանք դեխ թակավոր:
Թակավոր՝ թե որ ուրիշ գյախ մեկ փիր կիրիշկեր վեր խընձեռրին, վազիրի էրթալյուց սորա, ըսպրիս, օրական էրկու փիր կէրթա կիրիշկա վեր խընձեռրին: Քյանի էրթա խընձեռը փառըլ-փառըլ փառլամիշ կէլնի: Կէլնի ուր էն մեկել վազիր կէօրեոխկի. - Հենքյ առճին էօրեոխկած վազիր ի՞նչխ էլավ, մեկել աչկի, փիս, բալքի շխու աղչիկ ծեռ իսկես:
Էսա վազիր կէլնի կէրթա շխու քյաղաքյ էլմ' էղա պառվուն ռասպ կուգյա:
Կասի. - Դառավ, ըսպեղըքանք իսկի պեղըմ չկա՞, խանգյըըսպա-նանքյ:

Ղառավ կասի. - Ղա̈րեով, խա̈զա̈ր պա̈րեով, քյելե էրթանք մեր տուն:

Կառնի կէրթա տուն: Կէրթան կնստեն, խաբար կուտան:

Կասի. - Ղառա՛վ, ըսկընա վազիրմ' էկավ ըստեղըանք, իսկի տիսե՞ր ես:

Կասի. - Խա, վալլա, էկավ, տարա համամ, էնտեղից պիրի տարա շխու տուն, էլ չեմ կիտե, էնտեղեն ի՞նչըլխ էլավ:

Վա̈զիր կէլնի, կէրթա̈ համամ, կուգյա պառվու տուն, խաբար կէօրեոխկի շխու աղչըկան, թե՝ իկեր եմ քյե առնելու, ի՞նչ կասես:

Շխու աղչիկ խաբար կանի, կասի, թե՝ իկեր ես պարեով, խա̈զար պա̈րեով, արե իմ տուն էճի:

Շխու աղչըյ կիմնա, որ խընձեոր ինգյիր ի թակավրու ծեռ, «Է՜յ վախ» կանի:

Վա̈զիր կէրթա̈ շխու տուն, կարճ կապենքյ, շխու աղչիկն ինորն էլ խապելութնով, էլըմ ըսկուն չըլուտ տանի մլի մախսան:

Կխառղուցի, կասի. - Որ սանահաթ կիտես՝ խայց կուտամ ուտես, թե չէ՝ պիտի մնաս էտա տեղ, անութի սատկես:

Վա̈զիր կասի. - Չախրակ մանել կիտեմ:

Չախրայ' կտնեն իսոր առաճ, ատճի վազիր պամբակ կգյզի, ետին կմանի:

Տա̈ռնան էրկու վազիրներ մեյմըկու կասեն. - Է՜յ վախ, թակավոր մե խապեց, սլիրեց իսկեց ըստեղ, իշալլահ ուրն էլ փոխ էլնի:

Թակավոր քյանիմ' օր կաչկի, կտիսնա որ էտա վա̈զիրն էլ չտառղավ: Կէլնի մեկել վա̈զիրըմ կճամխի: Ինորն էլ կտնի մախսան, խինած անել կիտի:

Չէրկընցուցենք, տըսվերկու վազիրներ կէրթան, տըսվերկուսն էլ կպռնի, կտնի մախսան:

Մեկն կգզի, կմանի, մեյ կպիրի խինած կանի, մեյ կպիրի խինած կառնի վեր խորեն, մեյ թել կըտրի, պատրուս կանի, մեյ մասրա կլցի, մեյ կգյոոծի: Մեյ խոսքով հըմեն էլ մեյ պա̈ն կանեն: Մեյ թարզին ի, որ կպայսի:

Թակավրու ճար կկտրի, կասի. - Իմ տըսվերկու վա̈զիրներ կուրիսեցի, էրթա̈մ յան ինոնց ա̈զա̈տեմ, յան ես էլ կուրիսեմ:

Ժողովուրթ ուր սըռ չիմնալու խամար, կպիրի մեոլաջի լաճուն կտնի ուր տեղ թակավոր, ինքյ կէլնի կէրթա:

Կխասնի շխու քյաղաքյ, էլըմ էտա պառ̈վուն ռաստ կուգյա:

Ղառվու տուն մսաֆիր կէլնի: Կէլնի պառավ կճամխի շխու աղչըկան մոտ. - Կասես, թակավոր կասի՝ իկեր եմ քյե տեսության, թե հրաման կանես, գյամ մռ քյե:

Շխու աղչիյ կէլնի, մարթ կէօրեոխկի, թակավրուն առոքյ-փառոքյ կտանի ուր տուն:

Իրիկուն շխու աղչիկ թակավրուն կասի. - Խալվըներպ խան. արե պառկենքյ:

Թակավոր խալվըներ կխանի թե չէ՝ շխու աղչիկ կառնի կպանի բաղչեն ֆըռալ:

Էն կխանի թակավրու գյլեռխ ինչ որ խաներ էր վազիրներպյ գյլեռխ: Ինորն էլ կմլի մախսուն:

Կասի. - Թակավոր ապրած, սմնմհմթ կիտե՞ս: Որ կիտես՝ խայ կուտամ ուտես, թե չես կիտե՝ խայ չըկա, կայ էտա տեղ, անութի մեռի:

Թակավոր կասի. - Վալլա, թարզութեն կիտեմ:

Էնտեղ վազիրներպյ գյոռծած կտավ կուտան թակավրուն կարել:

Կմնա, տարին կթըմըմի, լաճ պարտավորված կէլնի, կուգյա շխու աղչըկան տուն, ուր պայմանի տեր մնալու խամար:

Շխու աղչիյ որ ուր նշանած կտիսնա, կուրախնա, կինեն մեյ-մըկու վիզ-շլինքյ, կէրթան վեր, կբաշլայեն խարսնիսի թաղարյուքյ:

Խարսնիս կբաշլայի, նաղարեն կզանեն, քյեֆ-ուրախութեն կանեն, պիրեն շխու աղչիյ կանեն խարս:

Քյոռքյ վեր գյլխուն բիրդան թակավոր ինան վազիրներ կինի միտ:

Մարթ կէօրեոխկի, իղոնց մախսանիս կխանի, պիրի ուրենց խին խալվըներ կխագյուսի, կնստըցուսի խարսնիսի մեչ:

Խարսնիս որ կպըռծնի, թակավրու աղչիկ կկանչի թակավորուն ինան վազիրներպյ, կգյեռվնի իղոնց սմնմհմթ կիտնալ, կէօրեոխկի մե մեկ ուր տեղ:

Թակավորն էլ աղչըկան ուր խոսքի տեր էլնել որ կտիսնա, էն սընգյուկ խընծեռով մեյ տեղ կէօրեոխկի շխու աղչըկան աղիե:

Սընգյուկ կպմնան, կտիսնան որ խընծեռ թոռոմեր ի: Զաթի ինոնք էլ ուրենց մուրադին խասան: Կարդըցողն էլ ուր մուրադին թող խասնի: